

סב:

עין משפט
נר מצוה

י"ח א מ"י פ"ז מאיסורי מזבח
ה"ג ופט"ז ממעה"ק
ה"ג:

הצחירה הלכה יג:

ג מי' פ"ו ממעה"ק
הלי"א:

ב ד מ"י פ"ג מהלכות בית
העזרה הלכה יג:

בב ה' מ"א פרק ו' מהלכות
מעשה"ק הלכה ד':

בג' ו' מ"י' פ"ג מהלכות בית
העצירה הלכה יד:

בד ז מיי' שם הלכה יג:

תורה אור השלם

- [illegible]

שמות כו, א
6. והעֲקֹרָה אֲרָבֶּה עֲשֶׂרָה אֲרָךְ
אֲרָבֶּעַ עֲשֶׂרָה רָחֵב וְאֵל
אֲרָבֶּעַת רִבְעֶיהָ וְהַגֹּבֹל סָבִיב
אוֹתָהּ חֲצֵי הָאֲמָה וְהַחִיק לָהּ
אֲמָה סָבִיב וּמַעֲלָתָהּ פֹּת
יִחוּקָאֵל מִגּוּ:
עֹמֵד עַל שְׁנַיִם עֲשָׂר בָּצֹר
שְׁלֹשָׁה פָּנִים צְפוּנָה וּשְׁלֹשָׁה
צָדִימִים יְמָה וּשְׁלֹשָׁה פָּנִים נֶגְבָּה
שְׁלֹשָׁה פָּנִים מִזְרָחָה וְהָיָם
עֲלֵיהֶם מִלְּמַעְלָה וְכָל אֲזִיזֵיהֶם
בִּיתָה:

8. וְעִשִּׂית עֲלֵתֶיךָ הַבָּשָׂר וְהָדָם
עַל מִזְבֵּחַ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ וְדָם
וּבִקְחִי יִשְׁפֹךְ עַל מִזְבֵּחַ יְהוָה
אֱלֹהֶיךָ וְהַבָּשָׂר תֹּאכַל:
דברים יב, כז

גליון הש"ס

תוס' ד"ה אויר וכו' קרקע לאו
דוקא. עיין לקמן דף פז ע"ב
תוספות ד"ה אויר:

מוסף רש"י

[illegible]

באמה גדומה. חסירה ובערוך ^(א) פירש גרומה צרי"ש כמו נוסן
לו את גירומיו ^(ב) (צ"צ פסד:) ורז יוסף פריך ממתימא
שלא יהו עינים ^(א) יולאים: **אור** קרקע מפיכין. * קרקע ללו
דוקא שזיה ^(א) פורח אמה על יסוד ואמה על סוכב ובלאו קרא היה
צריך אור משום שנאמר סוכב
לדבסמון אלא דגמי צמשהו אכל הכא
גענין אור גדול ויכר שהוא לצור
אור: **דאריך** וקמין. והא
דכתיב חמש אמות אורך וחמש אמות
רוחב למנוה והאי קרא לעכב ומיהו
קשה דלעכב מהמזבח נפקא:
שיתין וד' הוו. ^(א) היינו כלוי דאמר
לעיל (נד.) צדמים ונקיט ^(א)
בוותיה משום תרגום דידן דמתרגמינן
באחסמתיא יתני מקדשא אכל לרב
הלא הוה יסוד צבני אלא ליה
מזבח מן הכסף ולדרוש ^(א) (א) וכזה ש"ה
דהרי ס"ג ה"ל לשנוי שזיה פורח על
הסוכב אמה:

י בני קטורה בני אחתיה דרבי טרפן הו
יתבי קמיה דרבי טרפן^א פתח ואמר^ב ויוסף
אברהם ויקח אשה ושמה יוחני אמרי ליה
קטורה כתיב קרי עליהם בני קטורה אמר
אביי^ג בר הונא אמר רב חמא בר גוריא
^דגזירין שעשה משה אורכן אמה ורוחבן
אמה ועוביין כמחק גודש סאה אמר רבי
ירמיה^ה באמה גדומה אמר רב יוסף ולא^ו
היינו דתניא^ז על העצים אשר על האש אשר
על המזבח שלא יהו עצים יוצאין מן המזבח
כלום תנן התם^ח כבש היה לדרומה של
מזבח אורך שלשים ושטים על רוחב שש
עשרה מנא ה"מ אמר רב הונא אמה קרא

גנה^א שיהא ירך בצפון ופניו בדרום אימא ירך
מי גברא אאפיה א"ל אביי אדרבה^ב תריץ
והא מיבעי ליה דמרבע רבועי מי כתיב
א"ל רבוע כתיב^ג דמשמע הכי ומשמע הכי
יבי יהודה אומר^ד ומעלותיהו פנות קדים^ה כל
דרך ימין למזרח ואימא^ו שמאל למזרח לא
ים שעשה שלמה^ז עומד על שנים עשר
פונה ושלשה פונים ימה ושלשה פונים נגבה
שאתה פונה לא יהו אלא דרך ימין למזרח
פונים פונים למה לי שאל רבי שמעון בן יוסי בן
יש בן יוחי^ח ואירי יש בין כבש למזבח אמר לו
גבר נאמר^ט ועשית עולותיך הבשר והדם^י מה
לי שאני אומר עומד בצד מערכה זורק א"ל
הוא זורק או למערכה שאינה דלוקה הוא
הוא זורק התם^{יא} משום דלא אפשר רב פפא^{יב}
ומפסיקו אף בשר אויר קרקע מפסיקו אמר רב
איני מן הכבש שבהן פונים ליסוד ולסוכב
משום שנאמר^{יג} סביב ורבי^{יד} אבהו אמר^{טו} רבוע
ירך למכתב רבוע דאי כתב רחמנא סביב
רחמנא רבוע ואי כתב רחמנא רבוע הוה
נא סביב תנן התם^{טז} הכבש והמזבח ששים
נמצא פורח אמה על יסוד ואמה על סוכב

ל לא חרע יחאק ויעקב: הכי גרסינן
 ו הו אמרי מדי: פסח ואמר. כדי
 ווא דקאמר כדי לפסח פיהם: בני
 גזירין. שני גזרי עזים קריין
 בראש המזבח [א] המעברה
 שחזר בשני כהנים אחד ולתמיד
 הערבים בשני כהנים דקיימא
 בסדר יומא (דף יט:). אמה ארבו
 אמה רחבו. כמידת מקום המעברה:
 אמה גדומה. קצרה שלא ילאו חוץ
 ויעברו המעברה ויעברו הכהנים מלהקף:
 היינו דסניא כו'. ואמה גדומה
 לי אלא אמה [א] מזמנא שני מנהיה
 וכלל כדום: ידך. רגלים
 גדומים כדום: השוכב ארצה
 לצפון נמאל ראשו ופניו לדרום:
 ירך בצפון ופניו בצפון. כאלם
 יושב זקוק: רמי גברא אפיה.
 יער כאלם השוכב ארצה: אדרבה
 ורמיץ ואוסיב גברא. וקפוחו והסיבוחו
 ראשו ורגליו בצד ארץ:
 כמיש דרובע [א] כאלם רובע
 שיער הכתוב: והאי רובע
 ליה דמרצע ריבועי. שיהא
 רובע ולא עגול: ה"ג [א] רובע כמיש
 משמע הכי ומשמע הכי. הלכך
 ורובייהו יליף מניה: וסנא. דברייתא
 ליה לא [א] דליחית רב הונא
 יריך המזבח מייחית תנא מנהיה:
 מעלוסיהו פנום קדים לא פינוס
 פנום יהו דרך ימין למזרח.

וְיָחִי קֶרֶת בְּנוֹמָה כְּתִיב בְּצִוְחוֹקָל וּקְאָמַן
וּתְמִידָא (א) כִּבְשׁ מַעְלוֹמָיו בְּרוֹחַ הָרָאיוּהָ
פְּנוֹת הַיָּמִנָה לְמוֹרָה וּתְהָא אֹתוּהּ הַפְּנִיָּה
יָמִין וְאִין לָךְ רוֹחַ רָאיוּהָ לִכְךָ אֵלֶּה
וְיִפְרְכִין וְאִמְרָא דִּרְךָ שְׁמַחַל
מוֹרָה. וְהִי דְּפִנוֹת קֳדָם כְּתִיב בְּרַחֲמֵי
בְּלָ דֶּרֶךְ יָמִין לֹא כְּתִיב בִּיהָ
הַעֲמִידֶיהָ בְּצִפּוֹן וּכְשִׁתְּגִיעַ לְרֵאשׁ
וּמוֹצָא פְּנֵה אֵל קֶרֶן מוֹרָחִית לְפָנוֹת
דֶּרֶךְ שְׁמַחַל: לֹא ס"ד. שִׁיחַ פּוֹנוֹס
שְׁמַחַל אֵלֶּה (א) דֶּרֶךְ יָמִין: לֹא יְהִי אֵלֶּה
דֶּרֶךְ יָמִין. כִּי מִינְיָא דְקֶרֶן דְקַשְׁבִּי וְלֹא
דֶּרֶךְ יָמִין מִצִּפּוֹן מַעְסֵב וּמִמַּעַרְב לְרֵאשׁ
שְׁמַחַל מִקֶּרֶן מִקֶּדֶם דְּכֵר וּפְסִיךְ אֵלִיו
אֲחֵהָ סוֹבֵב מִצִּפּוֹן לְמַעַרְב לִימִין אֲחֵהָ
לְמוֹרָה דֵּלֵּה תִּימָא דֶּרֶךְ יָמִין לְמַעַרְב
שֶׁ בְּזֹרְעֵי עֲבוּדָה: אוּרִי יֵשׁ בִּין כִּבְשׁ
י אֲחֵה אוֹמֵר כֵּן: מֵה דֵס. עוֹלָה (א)
יִי הוּא לִרְךְ וְזִיקָה שְׁעוֹמֵד בְּכִבְשׁ
וּמוֹצָא חוֹרֵק (א) וְלֵהָ אֲחֵה קֶרֶן:
רַחֲמֵי הוּא זֹרְקוֹ שֶׁלֵּה אִין יִכּוֹל
קֶמֶת אֲחֵה מִשּׁוֹם דֵּלֵּה אֲשֶׁרִי הוּא
מִצִּית אֲחֵהת דִּיקֶשׁ לֵאשְׁמִיעִין
לְפָנֶה מִפְּסִיק בִּינֵי לְמוֹצָא אֶף בְּשֶׁר
יִין וְיוֹאֵל וּמִתְחִיל בְּשִׁפּוֹלֵי שֶׁל כִּבְשׁ
חֲטָאֵת שִׁיּוֹרֵד מִן הַמוֹצָא פּוֹנֵה
לִיקּוּד: מִשּׁוֹם שְׁאֲחֵר פְּסִיב. שִׁיחַ
בְּכֵן: רַבִּי אֲבָהוּ אָמַר רַבּוּעַ. וְאִי
דִּאֲפִקְיֵיהוּ לְתַרְוִייהוּ לֵכָךְ דִּרְשָׁא
עַל רַחְבּוֹ חוּיּוֹת יֵהָ לֹא: כִּבְשׁ
הַמוֹצָא (שם מ"א): וּמַשְׁנֵי נִמְאָל. שִׁרְשָׁא
נֵה שְׁלֹ מוֹבְלָעִים בְּשִׁתִּי (א) אֲמוֹת:

שיטה מקובצת

גִּיּוּרִין עָשְׂתָה מִשָּׁה אוֹרְבֵּן אֶבֶן
בִּרְאָה וְאֵם תַּחֲמֹל מִלֵּב מִקּוֹס
הַמַּעֲרָכִים לִי יִהְיֶה כִּי אֶחָד עָלֶי
תִּתְּנֶנּוּ וְאִם גִּיּוּרִין מִסָּבִיל הַיִּבְרָא
הָיָה מִשְׁמִינִן הַקִּסְמִין, וְיֵלֵךְ דִּהְיוּ
מִקְּדִישֵׁי אֶחָד עָלֶיךָ וְהָיָה בְּתַנְיָא
הַמִּשְׁמִינִין יִצְחָק לְהַנְעִיבִים: וְכֵן
הִדְרֹשׁ. פ"ה קָרָרָה, כְּמוּ בְּדִמְתָּה,
וּפְרִיךְ (רַב יוֹסֵף) וְלֹא הִיטִי דַּעֲתָא,
וְהָאֵם כִּי מִתְּחַלְמָתָה הָיָה יִסְלֵם לַעֲשׂוֹת
וְאִתְּחַלְמִי שֶׁנֶּחֱמָה קָרָרָה. וְקַטָּה
מִשְׁפַּטְתֵּיהֶם דְּפִרְיָךְ רַב יוֹסֵף מִשְׁפַּטְתֵּיהֶם
דְּקָרָה. לֵכָן גִּרְשָׁה בְּיָמֵיהֶם הָעוֹלָם
גְּרוּמָה, מִלְּשׁוֹן טַעַם לֹא אֵם יִדְרֹמִי,

[illegible]

ים למה לי דכתב רחמנא: הכי השתא. ומשני האי דלא
אכל אכילה אין דרך ארץ לאכול במקום רבו, לא אמר
ונושט שם בדרך חטאת העוף, אלא שהעולה למעלה
זו פנות קדים כשתעלו זו חפנו למורח (שם מח):

קדשי קדשים פרק שישי זבחים

ללא כורע יחזק ויעקב: הכי גרסין
הווא דקאמער מידי: פסח ואמר. כדי
הוא דקאמער כדי לפתוח פיהם: בני
גויין. שני גורי עזים צריך

סדר בראש המזבח ^(א) המערכה
תמיד של שחר בבית אחד ותמיד
ל בין הערבים בשני הכניס דקיימא
בן בסדר יומא ^(דף ק"ז:) אמה ארבו
הכניס רחבו. כמידת מקום המערכה:
ואמה גדומה. קצרה של ילאו חוץ
המערכה ועכבו הכניס מלהקיש:
ואלא היינו דסניא כו'. ואמה גדומה
ממה לי אלא אמה ^(ב) ממומאמת: מהני
יולי. שהכנס גדורס: ירך. רגלים
ופניו גדורס אלאם השוכב אלה
רגלי לנפון נמא ראשו ופניו לדרוס:
ימא ירך נפון ופניו נפון. אלאם
יושב זקוף: רמי גזרא אפיה.
ישר אלאם השוכב אלה: אדרה:
ירך ואופי גזרא. זקפיהו והשיבוהו
נמא ראשו ורגליו לרוח אחת:
בוע כסיב. דרבו ^(ג) אלאם רוב
מושב שיער הכתוב: ואלי בוע
יעי ליא דמרב ריבועי. שהא
ריבוע ולא עגול: ה"ג ^(ד) רבוע כסיב
משמע הכי ומשמע הכי. הלכך
רווייהו לייף מינה: וסנא. דברייתא
ליא לה לא ^(ה) דליתי רב הונא
יירך המזבח מיימי תל מהא:
אסה פונה יסו דרך ימין למזרח.

וְיָחִי קֶרֶת בְּנוֹמָה כְּתִיב בְּצִוְחוֹקָל וּקְאָמַר
וּתְמִידָא ^כ כִּבְשׁ מַעֲלוֹמֵי בְּרוֹחַ הָרָאיוּהָ
פְּנוֹת הַיָּמִנָה לְמִזְרָח וּתְהָא אֹתוּם הַפְּנִינָה
יִמִּין וְאִין לָךְ רוֹחַ רָאיוּהָ לִּכְךָ אֵלֶּא
וְיִפְרְכִין וְאִמְרָא דְרַךְ שְׁמַלָּא
מִזְרָחָא. וְהִי דְּפִנוֹת קֳדָם כְּתִיב בְּרַחֲמֵי
בְּלָ דְרַךְ יִמִּין לֹא כְּתִיב בִּיהָ
הַעֲמִידֶיהָ בְּצִפּוֹן וּכְשִׁתְּגִיעַ לְרֵאשׁ
לְמִזְרָח פְּנֵה אֵל קֶרֶן מִזְרָחִית לְפָנוֹת
דְּרַךְ שְׁמַלָּא: לֹא ס"ד. שִׁיחַ פּוֹנוֹס
שְׁמַלָּא אֵלֶּא ^כ דְּרַךְ יִמִּין: לֹא יְהוּ אֵלֶּא
דְּרַךְ יִמִּין. כִּי מִינְיָא דְקֶרֶא דְקַשְׁשִׁיב וְאִלוֹס
דְּרַךְ יִמִּין מִצִּפּוֹן מַעֲרֹב וּמִמְעֵרָא לְרֵאשׁ
שְׁמַלָּא מִקֶּרֶן קֳדָם דְּבֵר וּפְסִין אֵלִיו
אֲחֵתָא סוֹבִיב מִצִּפּוֹן לְמַעֲרֹב לִימִין אֲחֵתָא
לְמִזְרָח דֵּלֵא תִּימָא דְרַךְ יִמִּין לְמַעֲרֹב
שֶׁ בְּזֹרְעֵי עֲבוּדָה: אִוִּיר יֵשׁ בִּין כִּבְשׁ
י אֲחֵת אֹמֶר כֵּן: מֵה דֵס. עוֹלָה ^כ
יִי הוּא לִרְךְ וְזִיקָה שְׁעוּמֵר כִּבְשׁ
לְמִזְרָח חוּרְק ^כ וְלֵהָא אֲחֵת קֶרֶא:
כְּחֹס הוּא זֹורְקוּ שְׁלֵה אִין יִכּוֹל
קֶמֶת אֲחֵת מִשּׁוֹס דֵּלֵא אֲשֶׁרִי הוּא
מִצִּית אֲחֵת הִדִּיקֶשׁ לֵאשְׁמִיעִין
לְפָנֶה מִפְסִיק בִּינּוּ לְמִזְרָח אֶף בְּשֵׁר
יִין וְיוֹאֵל וּמִתְחִיל בְּשִׁפּוֹלֵי שֶׁל כִּבְשׁ
חֲטָאֵת שִׁיּוֹר מִן הַמִּזְרָח פּוֹנֵה
לִיקּוּד: מִשּׁוֹס שְׁאֲחֵר פְּסִיב. שִׁיחַ
בְּכֹ: רִבִּי אֲבָהוּ אָמַר רַבּוּעַ. וְאִי
דִּאֲפִקִּינְהוּ לְתַרְוִייהוּ לֵכָךְ דְּרֵאשׁ
עַל רַחְבּוֹ חוּיּוֹת יֵהָ לֹא: כִּבְשׁ
הַמִּזְרָח [שֶׁ מִפָּנֵי] וּמִשְׁנֵי נִמְאָל. שְׂרָאשׁ
נֶשְׁלֵי מוֹבְלָעִים בְּשִׁתִּי ^כ אֲמוֹת:

[illegible]

ים למה לי דכתב רחמנא: הכי השתא. ומשני האי דלא
אכל אכילה אין דרך ארץ לאכול במקום רבו, לא אמר
ונושט שם בדרך חטאת העוף, אלא שהעולה למעלה
זו פנות קדים כשתעלו זו חפנו למורח (שם מח):

מסורת הש"ס

[illegible]

שינויי נוסחאות

[illegible]

שיטה מקובצת

גִּיּוּרִין עָשְׂתָה מִשָּׁה אוֹרְבֵּן אֶבֶן
בִּרְאָה וְאֵם תַּחֲמֹל מִלֵּב מִקּוֹס
הַמַּעֲרָכִים לִי יִהְיֶה כִּי אֶחָד עָלֶי
תִּתְּנֶנּוּ וְאִם גִּיּוּרִין מִסָּבִיל הַיִּבְרָא
הָיוּ מִשְׁמִינִן הַקִּסְמִין, וְיֵלֵךְ דִּהְיוּ
מִקְּדִישֵׁי אֶחָד עָלֶיךָ וְהָיוּ מִתְּנִין
בְּהֵמָה לְנֶעְשִׂים: וְהָיוּ מִתְּנִין
הַיִּבְרָא, מִיָּד קָרְבָּה, כִּמוֹת בְּנֵי
וְסִפְרִי (רַב יוֹסֵף) וְלֹא הָיוּ דִּמְעָה,
וְהָיוּ כִּי מִתְּנִינָם הָיוּ יִסְלֵם לְעֹשֶׁת
וְהָיוּ מִתְּנִין מִשְׁמִינִן קָרְבָּה, וְקִלְטָה
מִתְּנִין מִתְּנִין דְּפִרְיָה רַב יוֹסֵף מִתְּנִין
קָרְבָּה, לֵכֵן גִּרְשָׁה יִבְרָא מִתְּנִין
גִּרְשָׁה, מִלְּשׁוֹן טָהוֹר לֹא אֵם יִבְרָא,